

**CENTRUM SZKOLENIA POLICJI
W LEGIONOWIE**

Zakład Służby Kryminalnej

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE NR 215

Małgorzata Lis-Walewska

POUCZENIE ORAZ MANDAT KARNY

jako środki prawne reakcji na wykroczenia

LEGIONOWO 2022

CENTRUM SZKOLENIA POLICJI
W LEGIONOWIE

Zakład Służby Kryminalnej

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE NR 215

Małgorzata Lis-Walewska

POUCZENIE ORAZ MANDAT KARNY

jako środki prawne reakcji na wykroczenia

Wydanie drugie, zaktualizowane

LEGIONOWO 2022

ISBN 978-83-66957-26-8 (print)
ISBN 978-83-66957-27-5 (online)

Wersja elektroniczna publikacji dostępna na stronie:
<http://csp.edu.pl/csp/e-biblioteka/1184,Materialy-Dydaktyczne.html>

Opracowanie edytorskie i druk:
Wydział Wydawnictw i Poligrafii
Centrum Szkolenia Policji w Legionowie
Redakcja: Ewa Kowalska
Korekta: Monika Irzycka
Skład: Kamila Kitajewska

Nakład 87 egz.

Spis treści

Przedmowa	5
1. Ogólna charakterystyka środków prawnych reakcji na wykroczenie	7
2. Środki oddziaływania wychowawczego	10
2.1. Katalog środków oddziaływania wychowawczego	10
2.2. Przesłanki zastosowania środków oddziaływania wychowawczego	10
2.3. Sposób wdrożenia środka oddziaływania wychowawczego	13
2.4. Skutki zastosowania środków oddziaływania wychowawczego	14
3. Postępowanie mandatowe	16
3.1. Podstawy prawne postępowania mandatowego	16
3.2. Ogólne przesłanki procesowe postępowania mandatowego	17
3.3. Przesłanki szczególne ujemne postępowania mandatowego	22
3.4. Przesłanki szczególne dodatnie postępowania mandatowego	23
3.5. Rodzaje mandatów karnych	24

3.6.	Wysokość grzywny nakładanej w drodze mandatu karnego	26
3.7.	Uchylenie prawomocnego mandatu karnego	27
3.8.	Postępowanie w przypadku odmowy przyjęcia mandatu karnego	29
3.9.	Zasady pobierania i rozliczania blozków mandatowych	29
3.10.	Nałożenie grzywny w postępowaniu mandatowym	30
3.11.	Wymogi formalne i merytoryczne wypełniania formularzy mandatu karnego	31
	Bibliografia	34

Przedmowa

Oddając niniejszy podręcznik do użytku przede wszystkim funkcjonariuszy Policji, podejmuję próbę całościowego ujęcia zagadnień z zakresu prawa wykroczeń dotyczących środków oddziaływania wychowawczego oraz postępowania mandatowego na dzień 1 stycznia 2022 r.

Jest to drugie wydanie tego opracowania. Powstała konieczność nieznacznej zmiany publikacji, pojawiła się nowelizacja Kodeksu wykroczeń i Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia w przedmiotowym zakresie. Ponadto obowiązujące wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie wykonywania przez Policję czynności w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców (Dz. Urz. KGP poz. 37) uchyliły poprzednio obowiązujące zarządzenie nr 323 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2008 r. w sprawie metodyki wykonywania przez Policję czynności administracyjno-porządkowych w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców.

Uregulowania prawne przyjęte w wytycznych nr 3 znajdują odzwierciedlenie w treści niniejszego opracowania.

Wielokrotne nowelizacje ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia i rozporządzeń wykonawczych oraz zmiany w ustawach szczególnych wprowadziły modyfikacje proceduralne w zakresie postępowania mandatowego. Z tego też powodu powstała konieczność uwzględnienia zmian w stanie prawnym i opublikowanie niniejszego materiału.

Podkreślenia wymaga fakt, że w tytule opracowania wymieniony jest jeden ze środków oddziaływania wychowawczego, który najczęściej stosują policjanci, czyli pouczenie. Jednak zakres przedmiotowy opracowania dotyczy wszystkich środków oddziaływania wychowawczego.

Zdaję sobie sprawę, że podręcznik zawiera dużo informacji o różnej randze dydaktycznej, jednak wydaje mi się, że przyczyni się do należytego wykonywania zadań służbowych przez policjantów stosujących środki prawne wobec sprawców wykroczeń.

Autorka

1.

Ogólna charakterystyka środków prawnych reakcji na wykroczenie

Organy ścigania mają obowiązek reagowania na wykroczenia w sposób określony przez przepisy Kodeksu wykroczeń¹ i Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia². **Te akty normatywne przewidują następujące środki prawne, przy pomocy których można oddziaływać na sprawcę wykroczenia:**

- środki oddziaływania wychowawczego,
- nałożenie grzywny w drodze mandatu karnego,
- skierowanie wniosku o ukaranie do sądu.

Podstawę prawną stosowania środków oddziaływania wychowawczego stanowi przepis art. 41 k.w., który znajduje się w rozdziale III części ogólnej Kodeksu wykroczeń – „Zastosowanie środków oddziaływania wychowawczego”. Wyżej wymieniony rozdział został umieszczony po rozdziale II – „Kary, środki karne i zasady ich wymiaru”. Takie ujęcie i systematyka przepisów wskazuje, że środki oddziaływania wychowawczego mają inny charakter niż kary i środki karne.

Prawo wykroczeń opiera się na założeniu, że popełnienie wykroczenia nie musi pociągać za sobą ukarania sprawcy w postępowaniu sądowym bądź w postępowaniu mandatomowym. Kara jest ostatecznym sposobem reakcji na wykroczenie, stosowanym jedynie w razie konieczności. Ustawa – Kodeks wykroczeń w art. 41 o treści: *W stosunku do sprawcy czynu można poprzestać na zastosowaniu pouczenia, zwróceniu uwagi, ostrzeżeniu lub na zastosowaniu innych środków oddziaływania wychowawczego zezwala na rezygnację z zastosowania wobec sprawcy środka prawnego o charakterze karnym.* Organy i instytucje mające uprawnienia oskarżyciela publicznego mogą odstąpić od złożenia do sądu wniosku o ukaranie w celu wydania orzeczenia o winie i karze, uznając za wystarczające zastosowanie wobec sprawcy środków oddziaływania wychowawczego, w szczególności gdy wobec sprawcy zastosowano środek przewidziany w przepisach o odpowiedzialności dyscyplinarnej lub porządkowej. Z wymienionych powodów także

¹ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008, z późn. zm.).

² Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2021 r. poz. 457, z późn. zm.).

sąd może odmówić wszczęcia postępowania, a wszczęte umorzyć, uznając, że zastosowany wobec sprawcy wykroczenia pozakarny środek oddziaływania jest wystarczającą reakcją na wykroczenie (art. 61 § 1 pkt 2 k.p.w.). W regulacji tej znajduje wyraz zasada celowości karania w postępowaniu w sprawach o wykroczenia (zasada ta zwana jest inaczej zasadą oportunistyczną)³.

Kary i środki karne przewidziane w rozdziale II orzekają wyłącznie sądy wobec sprawcy wykroczenia uznanego za winnego, po rozpatrzeniu sprawy w trybie przepisów o postępowaniu w sprawach o wykroczenia na skutek złożonego wniosku o ukaranie. Jedynie w sprawach o drobne naruszenia prawa, w których nie zachodzi potrzeba orzekania innych kar niż stosunkowo niewysokiej grzywny, Policja i inne upoważnione podmioty mogą nałożyć grzywnę w drodze mandatu karnego. Jednak nakładanie grzywny w drodze mandatu karnego nie jest orzekaniem, wynika to jednoznacznie z treści art. 237 Konstytucji RP⁴ oraz art. 2 k.p.w. Organy mandatowe jedynie w zastępstwie organu orzekającego nakładają grzywnę, a podstawowym warunkiem umożliwiającym nałożenie mandatu karnego jest wyrażenie zgody przez sprawcę na jego przyjęcie. Postępowanie mandatowe to najbardziej skrócone i uproszczone postępowanie, szczególnie w sprawach o wykroczenia. Leży ono w gestii organów, do których zadań należy m.in. ujawnianie wykroczeń i ściganie ich sprawców, przez co odciąża się organy orzekające od znacznej liczby spraw do rozstrzygnięcia. Nie bez znaczenia są tu społeczne koszty postępowania. Dzięki natychmiastowej reakcji na wykroczenia, postępowanie mandatowe spełnia także funkcję prewencyjno-wychowawczą oprócz represyjnej. W postępowaniu mandatowym nakładana jest grzywna, która jest podstawową karą za wykroczenia, zaś w postępowaniu sądowym w sprawach o wykroczenia wymierzane są oprócz kary grzywny także inne kary i środki karne przewidziane w Kodeksie wykroczeń. Środki prawne o charakterze karnym są środkami przymusu państwowego stosowanego przez państwo. Stanowią potępienie sprawcy w związku z popełnionym czynem godzącym w porządek prawny. Środki te są dolegliwością, która spotyka sprawcę. W dolegliwości tej tkwi istota kary. Wymierzanie kar opiera się na winie sprawcy, co oznacza, że stanowią one środek odpowiedzialności osobistej⁵.

Przepis art. 33 k.w., który zawiera dyrektywy sędziowskiego wymiaru kary, stanowi:

§ 1. Organ orzekający wymierza karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych przez ustawę za dane wykroczenie, oceniając stopień społecznej szkodliwości czynu

³ M. Lis-Walewska, A. Mańko-Czajka, *Środki oddziaływania wychowawczego stosowane wobec sprawcy wykroczenia*, CSP, Legionowo 2013, s. 7.

⁴ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.).

⁵ M. Lis-Walewska, A. Mańko-Czajka, *Środki oddziaływania wychowawczego stosowane wobec sprawcy wykroczenia*, s. 7–8.

1. Ogólna charakterystyka środków prawnych reakcji na wykroczenie

i biorąc pod uwagę cele kary w zakresie społecznego oddziaływania oraz cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma ona osiągnąć w stosunku do ukaranego.

§ 2. Wymierzając karę, organ orzekający bierze pod uwagę w szczególności rodzaj i rozmiar szkody wyrządzonej wykroczeniem, stopień winy, pobudki, sposób działania, stosunek do pokrzywdzonego, jak również właściwości, warunki osobiste i majątkowe sprawcy, jego stosunki rodzinne, sposób życia przed popełnieniem i zachowanie się po popełnieniu wykroczenia.

Zgodnie z treścią art. 33 § 1 i 2 k.w. kara powinna być współmierna do stopnia społecznej szkodliwości czynu i winy jego sprawcy, a także powinna realizować cele prewencyjno-wychowawcze w stosunku do sprawcy i w zakresie społecznego oddziaływania.

Przepis art. 41 k.w. formułuje zasadę niecelowości angażowania organów państwowych tam, gdzie środki oddziaływania wychowawczego są wystarczającą reakcją na wykroczenie, a więc poprzez ich zastosowanie osiągnięty zostanie cel, który miałyby zrealizować kara (grzywna nałożona w drodze mandatu karnego lub orzeczona przez sąd) wobec sprawcy i społeczeństwa. Środki, o których mowa w art. 41 k.w., są to więc środki oddziaływania pozakarnego. Ich użycie jest zasadne tylko wówczas, gdy zastosowane wobec sprawcy wykroczenia stanowią wystarczającą reakcję na dane wykroczenie. Osiągnięty więc zostaje cel, który miałyby osiągnąć kara. Kary i środki karne powinny pełnić w życiu społecznym rolę interwencyjną tylko w sytuacji ostatecznej. Nie chodzi bowiem o karanie dla samego karania⁶.

⁶ Tamże, s. 8.

2.

Środki oddziaływania wychowawczego

2.1. Katalog środków oddziaływania wychowawczego

Katalog środków oddziaływania wychowawczego określa treść art. 41 k.w. Wymieniony przepis stanowi, że w stosunku do sprawcy czynu można przestać na zastosowaniu pouczenia, zwróceniu uwagi, ostrzeżeniu lub na zastosowaniu innych środków oddziaływania wychowawczego. Katalog tych środków nie jest więc zamknięty (wyczerpujący).

W Kodeksie wykroczeń określono te środki, które są w gestii każdego podmiotu ujawniającego wykroczenie i występującego z wnioskiem o ukaranie do sądu. Nie ma żadnego znaczenia, czy dany podmiot jest uprawniony do nakładania grzywny w drodze mandatu karnego. Inne środki oddziaływania wychowawczego to te, które ma do dyspozycji dany podmiot, np.: dyscyplinarne, porządkowe, regulaminowe, organizacyjne.

2.2. Przesłanki zastosowania środków oddziaływania wychowawczego

Przesłanki zastosowania środków oddziaływania wychowawczego nie zostały uregulowane w III części ogólnej Kodeksu wykroczeń – „Zastosowanie środków oddziaływania wychowawczego”, lecz wynikają z całokształtu norm prawnych zawartych w Kodeksie wykroczeń oraz w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia, zaś szczegółowo zostały doprecyzowane w wytycznych nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. Przepis § 3 wytycznych stanowi, że: policjant może przestać na zastosowaniu środków oddziaływania wychowawczego, jeżeli jest to wystarczające do wdrożenia sprawcy wykroczenia do poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego, zatem przesłanką decyzji o rezygnacji z kierowania sprawy do organu orzekającego bądź nałożenia mandatu karnego jest dodatnia prognoza co do osoby sprawcy.

Ustalając prognozę, należy pamiętać, że środki oddziaływania wychowawczego mają być wystarczające, by sprawca nie tylko postępował zgodnie z prawem, ale także przestrzegał zasad współżycia społecznego, z którymi przecież w ogóle nie wiąże się odpowiedzialność prawna sprawcy. Chodzi bowiem o to, aby sprawca zarówno przestrzegał prawa, jak i powstrzymywał się od zachowań, które wprawdzie nie naruszają norm prawnych, a mimo to są ujemnie oceniane przez społeczeństwo (np. niewłaściwy stosunek do starszych). Tak daleko idące wymagania w zakresie dodatniej prognozy spra-

wiają, że wystarczający charakter środka oddziaływania wychowawczego powinien być oceniany jedynie w kontekście konkretnej sprawy. W związku z tym, jeśli np. ostrzeżenie sprawcy, który tylko na skutek przypadkowego niekorzystnego zbiegu okoliczności dopuścił się wykroczenia z art. 145 k.w., zostanie uznane za wystarczający środek oddziaływania wychowawczego, to nie oznacza to wcale, że w stosunku do innego sprawcy, który popełniając wykroczenie także z art. 145 k.w., wykazał znaczny stopień złej woli, ostrzeżenie spełni analogiczną rolę.

Za dodatnią prognozą wobec osoby sprawcy przemawiają okoliczności wskazane w art. 33 § 3 k.w. Przepis art. 33 k.w. co prawda adresowany jest do sądu jako organu orzekającego, gdyż podaje okoliczności obciążające i łagodzące uwzględniane przy wymierzaniu kary, ale jego treść posiłkowo należy mieć na uwadze przy podjęciu decyzji o zastosowaniu środka oddziaływania wychowawczego. **Zgodnie z art. 33 § 3 k.w.:**

Jako okoliczności łagodzące uwzględnia się w szczególności:

- 1) *działanie sprawcy wykroczenia pod wpływem ciężkich warunków rodzinnych lub osobistych;*
- 2) *działanie sprawcy wykroczenia pod wpływem silnego wzburzenia wywołanego krzywdzącym stosunkiem do niego lub do innych osób;*
- 3) *działanie z pobudek zasługujących na uwzględnienie;*
- 4) *prowadzenie przez sprawcę nienagannego życia przed popełnieniem wykroczenia i wyróżnianie się spełnianiem obowiązków, zwłaszcza w zakresie pracy;*
- 5) *przyczynienie się lub staranie się sprawcy o przyczynienie się do usunięcia szkodliwych następstw swego czynu.*

Komendant Główny Policji w przepisie § 4 ust. 1 wytycznych doprecyzowuje okoliczność wymienioną w ostatnim punkcie wyżej cytowanego artykułu i wskazuje, na czym może polegać zachowanie sprawcy, który usuwa szkodliwe następstwa swojego czynu, mianowicie na:

- 1) *przywróceniu stanu poprzedniego;*
- 2) *naprawieniu wyrządzonej szkody;*
- 3) *przeproszeniu pokrzywdzonego;*
- 4) *zapewnieniu ze strony sprawcy niepopelniania w przyszłości podobnego czynu zabronionego;*
- 5) *wykonaniu zaniechanego obowiązku.*

Poza koniecznością ustalenia dodatniej prognozy co do sprawcy przy podejmowaniu decyzji o zastosowaniu środków oddziaływania wychowawczego, przepis **§ 4 ust. 3 wytycznych** określa okoliczność, która uniemożliwia ich zastosowanie. Przepis ten stano-

wi, że: nie stosuje się środków oddziaływania wychowawczego w przypadku wykroczeń, za które orzeka się środek karny. Powstaje pytanie, czy jest to jedyna przesłanka uniemożliwiająca zastosowanie ww. środków prawnych wobec sprawcy. Katalog okoliczności uniemożliwiających bądź wpływających na decyzję o zastosowaniu ww. środków, wskazanych w wytycznych, nie jest wyczerpujący. Nie można zapomnieć o okolicznościach wymienionych w Kodeksie wykroczeń, które wpływają na ocenę stopnia społecznej szkodliwości czynu (art. 47 § 6) i stopnia winy. Na stopień winy sprawcy wpływają, oprócz okoliczności łagodzących, także okoliczności obciążające uwzględniane przy wymiarze kary przez sąd, wskazane w treści **art. 33 § 4 k.w.:**

Jako okoliczności obciążające uwzględnia się w szczególności:

- 1) *(uchylony);*
- 2) *działanie sprawcy w celu osiągnięcia bezprawnej korzyści majątkowej;*
- 3) *działanie w sposób zasługujący na szczególne potępienie;*
- 4) *(uchylony);*
- 5) *uprzednie ukaranie sprawcy za podobne przestępstwo lub wykroczenie;*
- 6) *chuligański charakter wykroczenia;*
- 7) *działanie pod wpływem alkoholu, środka odurzającego lub innej podobnie działającej substancji lub środka;*
- 8) *popętnienie wykroczenia na szkodę osoby bezradnej lub osoby, której sprawca powinien okazać szczególne względy;*
- 9) *popętnienie wykroczenia we współdziałaniu z małoletnim.*

Natomiast przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu, zgodnie z art. 47 § 6 k.w., bierze się pod uwagę: rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, a także postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych reguł ostrożności oraz stopień ich naruszenia. Należy podkreślić, że w świetle przedstawionej definicji ustawowej nie mają wpływu na ocenę społecznej szkodliwości okoliczności niezwiązane z czynem, jak: dotychczasowy sposób życia, uprzednia karalność, właściwości i warunki osobiste sprawcy itp. Oceny stopnia społecznej szkodliwości czynu dokonują w zasadzie organy stosowania prawa, m.in. Policja. O ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu zadecydował także ustawodawca na etapie stanowienia prawa. Wyrazem tej oceny jest wysokość i rodzaj sankcji przewidzianej w ustawie za czyn zabroniony oraz utworzenie typów uprzywilejowanych i kwalifikowanych wykroczeń. Bez wątplenia wyższy stopień społecznej szkodliwości należy przypisać zachowaniu sprawcy, które wyczerpuje ustawowe znamiona wykroczenia w typie kwalifikowanym, np. wykroczenie ma charakter chuligański. Powstaje pytanie, czy w przypadku zaistnienia ww. okoliczności, środek oddziaływania wychowawczego byłby adekwatną

reakcją na ten czyn i czy wdrożyłby sprawcę do poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego.

Podejmując decyzję o zastosowaniu środka oddziaływania wychowawczego, należy mieć także na uwadze normy procesowego prawa wykroczeń. Przepis art. 99 k.p.w. stanowi, że w razie odmowy przyjęcia mandatu karnego lub nieuiszczenia w wyznaczonym terminie grzywny nałożonej mandatem karnym zaocznym, organ, którego funkcjonariusz nałożył grzywnę, występuje do sądu z wnioskiem o ukaranie. Powyższy przepis prawa wyraża regułę, iż organ ścigania nie może „wrócić” do środków oddziaływania wychowawczego, jeśli zdecydował się wobec sprawcy zastosować środek prawny o charakterze karnym.

Ponadto art. 8 k.p.w. odsyła do art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k., który wyraża regułę, iż w postępowaniu należy uwzględniać prawnie chronione interesy pokrzywdzonego przy jednoczesnym poszanowaniu jego godności. Czy zatem można zastosować „pouczenie”, jeśli w mieniu pokrzywdzonego została wyrządzona szkoda, a sprawca jej nie naprawił, zaś naruszony przepis w sankcji za dane wykroczenie przewiduje środek o charakterze odszkodowawczym? Biorąc pod uwagę, że wyżej wymieniona okoliczność uniemożliwia nałożenie grzywny w drodze mandatu karnego, tylko oskarżyciel publiczny ma obowiązek wnieść wniosek o ukaranie do sądu w celu wydania orzeczenia o winie i karze, to tym bardziej organ ścigania nie może zastosować środka oddziaływania wychowawczego. Stosując środki oddziaływania wychowawczego, należy zatem uwzględnić całokształt obowiązujących norm prawnych⁷.

2.3. Sposób wdrożenia środka oddziaływania wychowawczego

Zgodnie z § 4 ust. 2 wytycznych nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. decyzję o zastosowaniu środków oddziaływania wychowawczego podejmuje:

- 1) *policjant ujawniający wykroczenie, jeżeli środek ten stosuje bezpośrednio po ujawnieniu popełnionego przez sprawcę wykroczenia;*
- 2) *policjant prowadzący czynności wyjaśniające w sprawie o wykroczenie, jeżeli okoliczności uzasadniają zastosowanie tych środków zaistniały w toku prowadzonych czynności.*

Mając na uwadze całokształt norm procesowego prawa wykroczeń, **policjant bezpośrednio po ujawnieniu wykroczenia w celu zastosowania środka oddziaływania wychowawczego powinien:**

- 1) ustalić okoliczności zdarzenia tak, aby nie było żadnych wątpliwości, co do faktu popełnienia wykroczenia, tożsamości osoby sprawcy i jego winy; w tym celu powinien wylegitymować sprawcę i sprawdzić osobę w KSIP;

⁷ M. Lis-Walewska, A. Mańko-Czajka, *Środki oddziaływania wychowawczego stosowane wobec sprawcy wykroczenia*, s. 8–10.

- 2) wskazać sprawcy, na czym polegało jego zachowanie niezgodne z prawem, podać kwalifikację prawną czynu;
- 3) wysłuchać sprawcę, co do przyczyny okoliczności popełnienia wykroczenia, aby ocenić, czy zastosowanie środka oddziaływania wychowawczego jest wystarczające do wdrożenia sprawcy wykroczenia do poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego;
- 4) w razie stwierdzenia okoliczności będących podstawą do poprzestania na zastosowaniu tego środka (zaistnienia przesłanek dodatnich i niewystąpienia ujemnych) zastosować go wobec sprawcy;
- 5) poinformować sprawcę wykroczenia o okolicznościach, które uzasadniają zastosowanie środka oddziaływania wychowawczego;
- 6) poinformować sprawcę, że w przypadku gdy środek oddziaływania wychowawczego nie przyniesie zamierzonego efektu, jego zastosowanie nie zamyka drogi do skierowania wniosku o ukaranie do sądu albo nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego.

Jeżeli w sprawie o wykroczenie były prowadzone czynności wyjaśniające, policjant powinien sprawcę wykroczenia poinformować:

- o okolicznościach, które uzasadniają zastosowanie środka oddziaływania wychowawczego;
- że w przypadku gdy środek oddziaływania wychowawczego nie przyniesie zamierzonego efektu, jego zastosowanie nie zamyka drogi do skierowania wniosku o ukaranie do sądu albo nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego.

Sposób dokumentowania faktu zastosowania środka oddziaływania wychowawczego reguluje § 4 ust. 5 wytycznych nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. Zgodnie z jego treścią zastosowanie środka oddziaływania wychowawczego wobec sprawcy bezpośrednio po ujawnieniu popełnionego przez niego wykroczenia oraz stwierdzeniu okoliczności będących podstawą do poprzestania na zastosowaniu tego środka, policjant dokumentuje w notatniku służbowym, a w toku prowadzonych czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenie – w notatce urzędowej.

2.4. Skutki zastosowania środków oddziaływania wychowawczego

Środki, o których mowa w art. 41 k.w., to środki prawne o charakterze pozakarnym. Podmiot, który zastosował taki środek, może, ale nie musi, na tym poprzestać, gdyż za ten sam czyn, w przypadku gdy sprawca utrzymuje stan niezgodny z prawem, może nałożyć grzywnę w drodze mandatu karnego albo wystąpić do sądu z wnioskiem o ukaranie. Może się zdarzyć, że jeden podmiot zastosuje środek oddziaływania wychowawczego, a drugi (wiedząc o tym lub nie) wystąpi do sądu z wnioskiem o ukaranie.

2. Środki oddziaływania wychowawczego

Środki oddziaływania wychowawczego nie są rozstrzygnięciem w rozumieniu art. 32 k.p.w., a tym samym nie stwarzają powagi rzeczy osądzonej, dlatego nie stoją na przeszkodzie wszczęcia postępowania sądowego w sprawie o wykroczenie w celu wydania orzeczenia. Jednak prezes sądu może, w razie ich zastosowania przez organ ścigania, wydać postanowienie o odmowie wszczęcia na podstawie art. 61 § 1 pkt 2 k.p.w. Na tej samej podstawie prawnej sąd może umorzyć wszczęte postępowanie.

Reguła ta znalazła odzwierciedlenie w treści § 4 ust. 4 wytycznych nr 3 Komendanta Głównego Policji, przepis ten stanowi, że: zastosowanie środka oddziaływania wychowawczego nie zamyka drogi do skierowania wniosku o ukaranie do sądu albo nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego.

3.

Postępowanie mandatowe

Postępowanie mandatowe jest najbardziej uproszczonym trybem postępowania w sprawach o wykroczenia. W postępowaniu tym dominującą rolę odgrywa zasada szybkości i ekonomiki postępowania. Dzięki temu właściwe organy orzekające nie muszą rozpatrywać wielu spraw o wykroczenia, co pozwala im koncentrować się na sprawach karnych.

Postępowanie mandatowe ma charakter wychowawczy; pełni funkcję prewencyjną w stosunku do sprawcy wykroczenia i społeczeństwa, nałożenie mandatu stanowi dolegliwość bezpośrednio dotyczącą tegoż sprawcę, czyli realizowana jest funkcja represyjna kary. Jest to ponadto postępowanie zastępcze w stosunku do postępowania przed sądem, gdyż jest uwarunkowane wyrażeniem przez sprawcę czynu zgody na poddanie się karze (odmowa przyjęcia mandatu powoduje skierowanie sprawy do sądu).

Postępowanie mandatowe podejmują organy pozasądowe, tzw. organy mandatowe. Z mocy samego Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia (art. 95 § 1) prowadzi je Policja.

3.1. Podstawy prawne postępowania mandatowego

- Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2021 r. poz. 457, z późn. zm.), art. 2, art. 95–102a.
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2002 r. w sprawie nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 613, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2003 r. w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń (Dz. U. z 2013 r. poz. 1624, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie właściwości miejscowej naczelnika urzędu skarbowego uprawnionego do poboru na-

leżności wynikających z grzywien nałożonych w drodze mandatu karnego (Dz. U. poz. 1977).

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 stycznia 2016 r. w sprawie postępowania w zakresie formularzy mandatu karnego, mandatów karnych generowanych przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego, grzywien nakładanych w drodze mandatu karnego oraz podmiotów nabywających odpłatnie formularze mandatu karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1349).
- Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie wykonywania przez Policję czynności w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców (Dz. Urz. KGP poz. 37).

3.2. Ogólne przesłanki procesowe postępowania mandatowego

Celem postępowania w sprawach o wykroczenia jest rozstrzygnięcie jego przedmiotu, czyli kwestii odpowiedzialności (albo jej braku) obwinionego za zarzucany mu czyn. Rozwiązania merytoryczne, rozstrzygające w kwestii odpowiedzialności za wykroczenie, następują w postępowaniu sądowym w formie wyroków, a w postępowaniu mandatowym w postaci mandatów karnych (por. art. 32 k.p.w.).

Aby postępowanie mogło się toczyć i można było dokonać rozstrzygnięć merytorycznych, muszą być spełnione pewne warunki, które są nazywane przesłankami procesowymi.

PRZESŁANKI PROCESOWE – to warunki dopuszczalności postępowania w sprawach o wykroczenia. Są to okoliczności, od których wystąpienia uzależnione jest wszczęcie i kontynuowanie postępowania.

Można wyodrębnić następujące **rodzaje przesłanek procesowych** z uwagi na:

1) kryterium zakresu obowiązywania:

- **przesłanki ogólne** – to warunki dopuszczalności każdego rodzaju postępowania w sprawach o wykroczenia (zwyczajnego, nakazowego, przyspieszonego, mandatowego); są to okoliczności wskazane w art. 5 § 1 k.p.w.;
- **przesłanki szczególne** – to okoliczności warunkujące jedynie określony rodzaj postępowania w sprawach o wykroczenia (np. zgoda sprawcy na przyjęcie mandatu karnego); w postępowaniach szczególnych (mandatowym, nakazowym, przyspieszonym) konieczne jest zatem spełnienie przesłanek ogólnych i dodatkowo – przesłanek szczególnych; jeżeli zostanie ujawniona przeszkoda typu szczególnego (dotycząca jedynie określonego trybu postępowania), to wówczas postępowanie nie może się toczyć w danej odmianie postępowania szczególnego; sprawa powinna być rozpatrywana w postępowaniu zwyczajnym;

2) kryterium funkcji danej przesłanki:

- a) **przesłanki ogólne dodatnie** – są to okoliczności, które muszą wystąpić, aby postępowanie w sprawie o wykroczenie na podstawie przepisów k.p.w. można było wszcząć i je kontynuować, np.:
- istnienie czynu będącego wykroczeniem,
 - istnienie obwinionego,
 - podległość sprawy orzecznictwu sądów (podległość tę ograniczają immunitety dyplomatyczne i konsularne oraz immunitety krajowe),
 - właściwość sądów (miejscowa i rzeczowa);
- b) **przesłanki ogólne ujemne (tzw. przeszkody procesowe)** – są to okoliczności, których wystąpienie uniemożliwia wszczęcie i kontynuowanie postępowania na podstawie przepisów k.p.w.; stwarzają zakaz wszczęcia postępowania, a w razie wszczęcia – nakaz umorzenia postępowania.

Przesłanki ogólne ujemne określa art. 5 § 1 k.p.w. Bez wątplenia okoliczności wymienione w tym przepisie uniemożliwiają także zastosowanie postępowania mandatowego. Są to m.in. brak czynu, brak znamion wykroczenia w zarzuconym czynie, śmierć obwinionego, istnienie okoliczności wyłączających odpowiedzialność za wykroczenie (np. niepoczytalność sprawcy, obrona konieczna, stan wyższej konieczności, zgoda pokrzywdzonego), przedawnienie karalności, powaga rzeczy osądzonej (zakaz ponownego prowadzenia postępowania przeciwko tej samej osobie o czyn, co do którego zapadło już prawomocne rozstrzygnięcie), zawisłość sprawy (zakaz prowadzenia równoległe dwóch postępowań w tej samej sprawie o wykroczenie przeciwko tej samej osobie), brak skargi uprawnionego organu, brak żądania ścigania, brak zezwolenia na ściganie osoby chronionej immunitetem krajowym formalnym, obwiniony jest chroniony immunitetem zakrajowym bądź immunitetem krajowym materialnym.

Brak przesłanek ogólnych dodatnich lub zaistnienie chociażby jednej przesłanki ogólnej ujemnej czyni postępowanie niedopuszczalnym, prowadzi bowiem do odmowy wszczęcia lub umorzenia postępowania w zależności od etapu, na którym ta niedopuszczalność została stwierdzona przez organ procesowy, uniemożliwia także nałożenie grzywny w drodze mandatu karnego.

Przepis art. 5 k.p.w. (komentarz autora zaznaczono w treści kursywą) **stanowi:**

§ 1. Nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy:

- 1) **czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia;**
- 2) **czyn nie zawiera znamion wykroczenia albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia wykroczenia;**

Błąd przy wykroczeniach umyślnych – art. 7 § 2 k.w., brak winy – art. 1 § 2 k.w., działanie w obronie koniecznej – art. 15 k.w., działanie w stanie wyższej konieczności – art. 16 k.w., niepoczytalność – art. 17 § 1 k.w., brak społecznej szkodliwości czynu – art. 1 k.w., okoliczności pozakodeksowe, np.: brak zgody pokrzywdzonego, zwyczaj, działanie w ramach uprawnień i obowiązków.

3) ustawa stanowi, że sprawca nie podlega karze (np. art. 11 § 4 k.w.);

4) nastąpiło przedawnienie orzekania;

5) obwiniony zmarł;

6) obwiniony jest:

- a) uwierzytelnionym w Rzeczypospolitej Polskiej, szefem przedstawicielstwa dyplomatycznego państwa obcego,
- b) osobą należącą do personelu dyplomatycznego tego przedstawicielstwa,
- c) osobą należącą do personelu administracyjnego lub technicznego tego przedstawicielstwa,
- d) członkiem rodziny osób wymienionych w lit. a–c i pozostaje z nimi we wspólnocie domowej,
- e) inną osobą korzystającą z immunitetu dyplomatycznego na podstawie ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych,
- f) kierownikiem urzędu konsularnego lub innym urzędnikiem konsularnym państwa obcego albo inną osobą zrównaną z nimi na podstawie ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych;

Przepis art. 5 § 1 pkt 6 wymienia immunitet zakrajowy, czyli okoliczność wyłączającą postępowanie (m.in. postępowanie mandatowe) ze względu na normy prawa międzynarodowego. Nie uchyla on karalności czynu, ale jedynie uniemożliwia ściganie jego sprawcy. Osobom objętym tym immunitetem stosowne dokumenty wydaje Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

Wyżej wymieniony przepis wyróżnia:

- immunitet dyplomatyczny (lit. a–e) o charakterze pełnym, obejmujący wszystkie czyny będące wykroczeniami osób nim objętych, bez znaczenia jest, czy wykroczenie ma związek z czynnościami służbowymi osoby chronionej immunitetem,
- immunitet konsularny (lit. f), niepełny, obejmujący tylko zachowania w zakresie czynności pełnionych w toku i przy wykonaniu funkcji urzędowych (art. 5 § 2 – cytowany w dalszej części opracowania).

Immunitet zakrajowy odnosi się do wszystkich rodzajów postępowania, także do postępowania mandatowego, z tym że:

- nie obejmuje on osób określonych w art. 5 § 1 pkt 6, jeżeli są one obywatelami polskimi lub mają w Polsce stałe miejsce zamieszkania (np. są osobami zatrudnionymi przez przedstawicielstwa zagraniczne w Polsce) – art. 5 § 2 pkt 1;
- nie stosuje się wyłączenia ścigania osób objętych immunitetem dyplomatycznym lub konsularnym spod orzecznictwa sądów polskich, jeżeli umowa międzynarodowa, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, stanowi inaczej – art. 5 § 2 pkt 2;
- można zaś go nie stosować wobec obywatela państwa obcego, jeżeli z państwem tym nie ma stosownej umowy, a kraj jego obywatelstwa nie zapewnia wzajemności (art. 5 § 3)⁸.

7) obwiniony z mocy przepisów szczególnych nie podlega orzecznictwu na podstawie niniejszego kodeksu;

Zgodnie z ww. przepisem spod orzecznictwa polskich sądów karnych w trybie k.p.w. pozostają nadal wyłączeni sędziowie i prokuratorzy. W istocie mamy do czynienia z immunitetem materialnym, który uchyla odpowiedzialność za wykroczenie na podstawie Kodeksu wykroczeń, czyniąc z czynu naruszenie dyscyplinarne. Niektóre ustawy szczególne, z których wynika ten przywilej, dopuszczają możliwość nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego w przypadku popełnienia wykroczenia z rozdziału XI Kodeksu wykroczeń.

Immunitet materialny, który uniemożliwia pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, przysługuje:

- a) sędziom sądów powszechnych,
- b) sędziom wojewódzkich sądów administracyjnych,
- c) sędziom Naczelnego Sądu Administracyjnego,
- d) sędziom Sądu Najwyższego

(podmioty wymienione w pkt a–d mogą być ukarane mandatem karnym jedynie za wykroczenia z rozdziału XI k.w.; w przypadku niewyrażenia zgody ponoszą jedynie odpowiedzialność dyscyplinarną, a wyrażenie zgody na przyjęcie mandatu powoduje, że w ogóle nie ponoszą tej odpowiedzialności),

- e) sędziom Trybunału Konstytucyjnego,
- f) sędziom sądów wojskowych

(podmioty wymienione w punkcie e i f nie mogą być ukarane mandatem karnym za wykroczenia drogowe).

⁸ K. Dąbkiewicz, *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, Wolters Kluwer Polska, 2017.

Sędziowie/asesorzy sądowi odpowiadają dyscyplinarnie za wykroczenie inne niż drogowe oraz gdy nie wyrażą zgody na przyjęcie mandatu (a można go nałożyć) za wykroczenie drogowe.

Policjant ma zawsze obowiązek sporządzić notatkę urzędową (i przekazać dyżurnemu).

Immunitetem materialnym chronieni są także prokuratorzy/asesorzy prokuratur, tj.:

- a) Prokurator Generalny i jego zastępcy,*
- b) prokuratorzy IPN – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu,*
- c) prokuratorzy powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, tzn. prokuratorzy Prokuratury Krajowej, prokuratur regionalnych, prokuratur okręgowych i prokuratur rejonowych.*

Prokuratorzy za wykroczenia odpowiadają dyscyplinarnie, jednak za wykroczenia drogowe mogą być ukarani mandatem karnym, jeśli wyrażą zgodę na jego przyjęcie, wówczas wyłączona zostaje odpowiedzialność dyscyplinarna.

- 8) postępowanie co do tego samego czynu obwinionego zostało prawomocnie zakończone lub wcześniej wszczęte, toczy się;**
- 9) brak jest skargi uprawnionego oskarżyciela albo żądania ścigania pochodzącego od osoby uprawnionej lub zezwolenia na ściganie, gdy ustawa tego wymaga;**

Zezwolenie na ściganie za wykroczenie dotyczy osób chronionych immunitetem formalnym. Osoby chronione tym immunitetem mogą być pociągnięte do odpowiedzialności karnej za wykroczenie pod warunkiem wyrażenia zgody przez kompetentny podmiot.

Z immunitetu formalnego korzystają:

- a) Rzecznik Praw Obywatelskich,*
- b) Prezes Najwyższej Izby Kontroli, jego zastępcy i dyrektor generalny NIK oraz pracownicy wykonujący czynności kontrolne,*
- c) członkowie Trybunału Stanu (wobec podmiotów wskazanych w pkt a–c nie jest dopuszczalny tryb postępowania mandatowego za wykroczenia drogowe),*
- d) prezes IPN, jeśli nie jest prokuratorem,*
- e) Rzecznik Praw Dziecka,*
- f) Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych,*
- g) posłowie, senatorowie, członkowie Parlamentu Europejskiego*

(wobec podmiotów wskazanych w punktach d–g dopuszczalny jest tryb postępowania mandatowego; w przypadku odmowy przyjęcia mandatu należy wystąpić do kompetentnego organu z wnioskiem o uchylenie immunitetu, a następnie skierować wnioski o ukaranie do sądu).

10) zachodzi inna okoliczność wyłączająca z mocy ustawy orzekanie w postępowaniu na podstawie niniejszego kodeksu.

§ 2. Przepisu § 1 pkt 6 nie stosuje się:

- 1) do osób w nim wymienionych, jeżeli są obywatelami polskimi lub mają w Polsce miejsce stałego zamieszkania, przy czym osoby, o których mowa w lit. f, nie podlegają orzecznictwu na podstawie niniejszego kodeksu, tylko w zakresie czynności pełnionych w toku i w wykonaniu funkcji urzędowych;**
- 2) jeżeli umowa międzynarodowa, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, stanowi inaczej.**

§ 3. Przepisu § 1 pkt 6 można nie stosować do obywatela państwa obcego, z którym nie ma w tym przedmiocie umowy, a państwo to nie zapewnia wzajemności.

Szczegółowy tryb postępowania policjanta wobec osób posiadających immunitet za krajowy określają Procedury działania w sytuacjach wykroczeń popełnianych przez członków misji dyplomatycznych i urzędów konsularnych akredytowanych w Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiące załącznik nr 2 do wytycznych nr 3 KGP.

§ 4. Do chwili otrzymania wymaganego przez ustawę zezwolenia na ściganie lub żądania ścigania organ prowadzący czynności wyjaśniające może dokonywać czynności niecierpiących zwłoki w celu zabezpieczenia śladów i dowodów, a także czynności zmierzających do wyjaśnienia, czy żądanie będzie złożone lub zezwolenie będzie wydane.

Reasumując, należy zaznaczyć, że postępowanie mandatowe jest uwarunkowane spełnieniem wyżej omówionych przesłanek ogólnych określonych w art. 5 k.p.w. oraz przesłanek szczególnych wymienionych w art. 96 § 2, art. 97 § 1 i 2 k.p.w.

3.3. Przesłanki szczególne ujemne postępowania mandatowego

Nie nakłada się grzywny w drodze mandatu karnego:

- 1) gdy sprawca odmawia przyjęcia mandatu karnego – art. 97 § 2 i 3 k.p.w.;

- 2) za wykroczenie, za które należałoby orzec środek karny – art. 96 § 2 k.p.w., np. za wykroczenie z art. 87 § 1 k.w., art. 50a k.w., art. 93 k.w., art. 96a k.w., art. 94 § 3 k.w.;
- 3) w wypadku określonym w art. 10 § 1 k.w., tj. gdy czyn będący wykroczeniem jednocześnie wyczerpuje znamiona przestępstwa – art. 96 § 2 k.p.w., np. czyn wyczerpuje ustawowe znamiona wykroczenia z art. 94 § 1a k.w. i przestępstwa z art. 244 k.k., następnie art. 70 § 2 k.w. i art. 178a k.k., art. 51 § 1 k.w. i art. 217 k.k., art. 141 k.w. i art. 216 k.k., art. 141 k.w. i art. 226 k.k., art. 95 k.w. i art. 178a k.k.;
- 4) w sytuacji określonej w art. 9 § 1 k.w. – tzn. gdy sprawca jednym czynem wyczerpuje znamiona wykroczeń określonych w dwóch lub więcej przepisach ustawy, a w zakresie nie wszystkich zbiegających się przepisów postępowanie mandatowe jest dopuszczalne – art. 96 § 2 k.p.w., np. czyn wyczerpuje znamiona wykroczeń z art. 87 § 1 k.w. i art. 70 § 2 k.w., art. 87 § 1 k.w. i art. 95 k.w.;
- 5) w przypadku przekroczenia terminu czynności wyjaśniających dla potrzeb postępowania mandatowego, gdyż powinno się je przeprowadzić niezwłocznie po ujawnieniu wykroczenia – art. 97 § 1 k.p.w.;
- 6) po upływie 60 dni od dnia ustalenia sprawcy wykroczenia – art. 97 § 1 k.p.w.;
- 7) gdy sprawcę należy potraktować surowiej, gdyż nałożenie grzywny w postępowaniu mandatowym byłoby niewspółmierne do stopnia społecznej szkodliwości czynu i winy sprawcy, dlatego celowe jest sporządzenie wniosku o ukaranie – § 85 wytycznych nr 3.

Inne okoliczności nie stanowią przeszkody do stosowania trybu mandatowego, np. działanie w warunkach recydywy, znajdowanie się sprawcy pod wpływem alkoholu.

3.4. Przesłanki szczególne dodatnie postępowania mandatowego

Można nałożyć grzywnę w drodze mandatu karnego, gdy:

- 1) nie zachodzą ujemne przesłanki procesowe do stosowania postępowania mandatowego;
- 2) brak jest wątpliwości co do osoby sprawcy i faktu popełnienia wykroczenia – art. 97 § 1 k.p.w., gdyż:
 - schwytano sprawcę wykroczenia na gorącym uczynku lub bezpośrednio po popełnieniu wykroczenia,
 - stwierdzono popełnienie wykroczenia, w szczególności za pomocą urządzenia kontrolno-pomiarowego lub urządzenia rejestrującego, a sprawca nie został schwytany na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem;

w tym celu można przeprowadzić niezwłocznie po ujawnieniu wykroczenia w niezbędnym zakresie czynności wyjaśniające dla potrzeb postępowania mandatowego;

- 3) sprawca wyraża zgodę na przyjęcie mandatu karnego – art. 97 § 2 k.p.w.;
- 4) funkcjonariusz Policji uzna za wystarczającą karę grzywny zgodnie z art. 96 § 1 k.p.w. w wymiarze od 20 do 500 zł, a w wypadku, o którym mowa w art. 9 § 1 k.w., do 1000 zł, zaś w wypadkach wskazanych w art. 96 k.p.w. w:
 - § 1a pkt 2 w wysokości do 2000 zł;
 - § 1aa w wysokości 2000 zł;
 - § 1ab w wysokości od 5000 zł do 7500 zł;
 - § 1 ac w wysokości 1500 zł;
 - § 1 ad w sprawach o wykroczenia określone w rozdziale XI Kodeksu wykroczeń można nałożyć grzywnę w wysokości do 5000 zł, a w przypadku, o którym mowa w art. 9 § 1 Kodeksu wykroczeń – do 6000 zł;
 - § 1bd w sprawach, o których mowa w art. 116 § 1 Kodeksu wykroczeń, można nałożyć grzywnę w wysokości do 1000 zł;
 - § 1c w wysokości do 2000 zł;
 - § 1d w sprawach, o których mowa w art. 96 § 3 Kodeksu wykroczeń, można nałożyć grzywnę w wysokości do 8000 zł.

3.5. Rodzaje mandatów karnych

Mandat karny jest środkiem prawnym, za pomocą którego funkcjonariusz organu Policji może oddziaływać na sprawcę wykroczenia. Jest rozstrzygnięciem w rozumieniu art. 32 k.p.w. Prawomocny mandat karny uniemożliwia wszczęcie postępowania o ten sam czyn tej samej osoby przed sądem, jak i ponowne ukaranie w postępowaniu mandatowym (art. 5 § 1 pkt 8 k.p.w.).

Przepisy art. 98 § 1–5 k.p.w. przewidują trzy rodzaje mandatów karnych:

- mandat karny wydawany ukaranemu po uiszczeniu grzywny bezpośrednio funkcjonariuszowi, który ją nałożył, tzw. gotówkowy;
- mandat karny kredytowany wydawany ukaranemu za potwierdzeniem odbioru;
- mandat karny zaoczny.

Mandat karny gotówkowy – zgodnie z treścią art. 98 § 2 k.p.w.:

- w drodze tego mandatu może być nałożona grzywna jedynie wobec osoby czasowo przebywającej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub niemającej stałego miejsca zamieszkania albo pobytu;
- staje się prawomocny z chwilą uiszczenia grzywny (jedynie w walucie polskiej) funkcjonariuszowi, który ją nałożył.

Zgodnie z treścią § 89 wytycznych nr 3 grzywna nałożona w drodze mandatu karnego gotówkowego może być uiszczona polskimi środkami płatniczymi bezpośrednio policjantowi, który ją nałożył albo w formie bezgotówkowej za pomocą karty płatniczej lub innego instrumentu płatniczego, o ile funkcjonariusz ją nakładający dysponuje odpowiednim urządzeniem do autoryzacji rozliczeń. W razie odmowy przyjęcia mandatu karnego gotówkowego przez sprawcę wykroczenia policjant ma prawo, działając na zasadzie art. 45 § 1 pkt 1 i art. 91 § 2 k.p.w., zatrzymać sprawcę wykroczenia i doprowadzić go do sądu.

Mandat karny kredytowany – zgodnie z art. 98 § 3 k.p.w.:

- w drodze tego mandatu może być nałożona grzywna wobec osoby, która nie przebywa czasowo na terytorium RP i ma stałe miejsce zamieszkania albo pobytu na terytorium RP, bądź wobec osoby mającej miejsce stałego zamieszkania lub pobytu na terytorium innego niż Rzeczpospolita Polska państwa członkowskiego Unii Europejskiej;
- staje się prawomocny z chwilą pokwitowania jego odbioru przez ukaranego,
- powinien zawierać pouczenie o obowiązku uiszczenia grzywny w terminie 7 dni od daty przyjęcia mandatu oraz o skutkach nieuiszczenia grzywny w terminie.

Grzywna nałożona mandatem karnym gotówkowym lub kredytowanym może być uiszczona w formie bezgotówkowej, za pomocą karty płatniczej lub innego instrumentu płatniczego, o ile funkcjonariusz ją nakładający dysponuje odpowiednim urządzeniem do autoryzacji rozliczeń. Grzywnę uważa się za uiszczoną z chwilą potwierdzenia dokonania płatności uzyskanego z urządzenia do autoryzacji rozliczeń. W przypadku uiszczenia grzywny w formie bezgotówkowej koszty związane z autoryzacją transakcji i przekazem środków na właściwy rachunek bankowy ponosi ukarany.

Funkcjonariusz informuje ukaranego o możliwości uiszczenia grzywny w formie bezgotówkowej oraz kosztach związanych z autoryzacją transakcji⁹.

Mandat karny zaoczny – art. 98 § 4 i 5 k.p.w.:

- mandatem karnym zaocznym można nałożyć grzywnę w razie stwierdzenia wykroczenia, którego sprawcy nie zastano na miejscu jego popełnienia, gdy nie zachodzi wątpliwość co do osoby tego sprawcy;
- mandat ten pozostawia się wówczas w takim miejscu, aby sprawca mógł go niezwłocznie odebrać, albo doręcza się sprawcy;
- mandat powinien wskazywać organ, na rzecz którego w terminie 14 dni ukarany może uiścić grzywnę, oraz informować o skutkach jej nieuiszczenia w tym terminie, a mianowicie o wystąpieniu do sądu z wnioskiem o ukaranie przez podmiot, który

⁹ Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, art. 98.

nałożył grzywnę w drodze mandatu karnego zaocznego – por. art. 99 k.p.w.; termin do uiszczenia grzywny liczy się od dnia wystawienia mandatu, gdy pozostawiono go w takim miejscu, aby sprawca mógł go niezwłocznie odebrać, albo doręczenia mandatu;

- staje się prawomocny z chwilą uiszczenia grzywny we wskazanym miejscu i terminie.

3.6. Wysokość grzywny nakładanej w drodze mandatu karnego

Zgodnie z art. 96 § 1 k.p.w. funkcjonariusz Policji w postępowaniu mandatowym może nałożyć grzywnę w wymiarze od 20 do 500 zł, a w wypadku, o którym mowa w art. 9 § 1 k.w. – do 1000 zł, zaś w wypadkach wskazanych w art. 96 k.p.w. w:

- § 1a pkt 2 w wysokości do 2000 zł;
- § 1aa w wysokości 2000 zł;
- § 1ab w wysokości od 5000 zł do 7500 zł;
- § 1 ac w wysokości 1500 zł;
- § 1ad w sprawach o wykroczenia określone w rozdziale XI Kodeksu wykroczeń można nałożyć grzywnę w wysokości do 5000 zł, a w przypadku, o którym mowa w art. 9 § 1 Kodeksu wykroczeń – do 6000 zł;
- § 1bd w sprawach, o których mowa w art. 116 § 1 Kodeksu wykroczeń, można nałożyć grzywnę w wysokości do 1000 zł;
- § 1c w wysokości do 2000 zł;
- § 1d w sprawach, o których mowa w art. 96 § 3 Kodeksu wykroczeń, można nałożyć grzywnę w wysokości do 8000 zł.

Wymiar grzywny za konkretne wykroczenie zależy z reguły od oceny funkcjonariusza Policji, który powinien nałożyć grzywnę w drodze mandatu na zasadach ogólnych wskazanych w art. 96 k.p.w., z wyjątkiem wykroczeń wymienionych w rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2003 r. w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń, tzw. taryfikatorze mandatów. W przypadku tych wykroczeń funkcjonariusz ma obowiązek nałożyć grzywnę przewidzianą w taryfikatorze za poszczególne naruszenia; od 1 stycznia 2022 r. istotnie uległy zmianie kwoty wymienione w tabeli B taryfikatora mandatów. Jeśli wysokość grzywny zależy od oceny funkcjonariusza Policji, to powinien on uwzględnić:

- stopień społecznej szkodliwości czynu – art. 47 § 6 k.w.;
- okoliczności wymienione w treści art. 24 § 3 k.w.;
- okoliczności łagodzące i zaostrzające odpowiedzialność – art. 33 § 3 i 4 k.w.

Zgodnie z treścią § 84 ust. 2 wytycznych nr 3, jeżeli sprawca dopuścił się dwóch lub więcej wykroczeń stanowiących odrębne czyny, to za każdy z tych czynów policjant wdrażający postępowanie mandatowe powinien nałożyć grzywny w drodze odrębnych mandatów karnych.

Naruszeniem prawa jest nałożenie kilku mandatów za jeden czyn.

Bez wątplenia, podejmując decyzję o wysokości mandatu karnego, w pierwszej kolejności należy sprawdzić, czy za dane wykroczenie kwota grzywny jest przewidziana w taryfikatorze mandatów, jeśli nie, to należy uwzględnić treść art. 96 k.p.w. oraz granice grzywny przewidziane w naruszonym przepisie i wówczas ukarać sprawcę adekwatnie do stopnia społecznej szkodliwości czynu i jego winy.

3.7. Uchylenie prawomocnego mandatu karnego

Prawomocny mandat karny stwarza zakaz ponownego rozpatrywania tej samej sprawy, co wynika z zasady powagi rzeczy osądzonej (art. 5 § 1 pkt 8 k.p.w.). Moment uprawomocnienia się mandatu ma też istotne znaczenie dla przedawnienia wykonania kary. Termin przedawnienia wykonania kary grzywny orzeczonej za wykroczenia wynosi – zgodnie z art. 45 § 3 k.w. – 3 lata od uprawomocnienia się rozstrzygnięcia, czyli mandatu karnego kredytowanego. Jeżeli w ciągu 3 lat od uprawomocnienia się rozstrzygnięcia kara nie zostanie wykonana, po tym terminie wykonana już być nie może.

Prawomocny mandat karny może być uchylony wyjątkowo. **Warunki uchylenia prawomocnego mandatu karnego zostały określone w treści art. 101 k.p.w.**

Treść przepisu art. 101 k.p.w. jest następująca:

§ 1. Prawomocny mandat karny podlega niezwłocznie uchyleniu, jeżeli grzywnę nałożono za czyn niebędący czynem zabronionym jako wykroczenie albo na osobę, która popełniła czyn zabroniony przed ukończeniem 17 lat, albo, gdy ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia wykroczenia z przyczyn, o których mowa w art. 15–17 Kodeksu wykroczeń. Uchylenie następuje na wniosek ukaranego, jego przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego złożony nie później niż w terminie 7 dni od uprawomocnienia się mandatu lub na wniosek organu, którego funkcjonariusz nałożył grzywnę, albo z urzędu.

§ 1a. Prawomocny mandat karny podlega uchyleniu w trybie określonym w § 1, jeżeli grzywnę nałożono wbrew zakazom określonym w art. 96 § 2. Podlega on również uchyleniu, gdy grzywnę nałożono w wysokości wyższej niż wynika to z art. 96 § 1–1b, z tym że w takim wypadku jedynie w części przekraczającej jej dopuszczalną wysokość.

§ 1b. Prawomocny mandat karny podlega uchyleniu w każdym czasie na wniosek ukaranego, jego przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego lub na wniosek organu, którego funkcjonariusz nałożył grzywnę, albo z urzędu, jeżeli:

- 1) Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą przepisu prawnego, na podstawie którego została nałożona grzywna tym mandatem;
- 2) potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską.

§ 2. Uprawniony do uchylenia prawomocnego mandatu karnego jest sąd właściwy do rozpoznania sprawy, na którego obszarze działania została nałożona grzywna. W przedmiocie uchylenia mandatu karnego sąd orzeka na posiedzeniu. W posiedzeniu ma prawo uczestniczyć ukarany, organ, który lub którego funkcjonariusz nałożył grzywnę w drodze mandatu, albo przedstawiciel tego organu oraz ujawniony pokrzywdzony. Przed wydaniem postanowienia sąd może zarządzić stosowne czynności w celu sprawdzenia podstaw do uchylenia mandatu karnego.

§ 3. Uchylając mandat karny, nakazuje się podmiotowi, na rachunek którego pobrano grzywnę, zwrot uiszczonej kwoty.

§ 4. W razie wydania ponownego rozstrzygnięcia w sprawie, w której uchylono prawomocny mandat karny, nie można orzec na niekorzyść obwinionego, jeżeli uchylenie mandatu nastąpiło z przyczyn wskazanych w § 1b.

Wniosek o uchylenie prawomocnego mandatu karnego:

- jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia,
- musi spełniać wymogi pisma procesowego – art. 119 k.p.k. w zw. z art. 38 k.p.w.; jeśli pismo nie odpowiada wymogom formalnym, to sąd wzywa osobę, która wniosła pismo, do usunięcia braków w terminie 7 dni; nieusunięcie braków formalnych pisma w terminie jest podstawą do wydania zarządzenia o pozostawieniu pisma bez rozpoznania (art. 120 k.p.k.).

Wniosek o uchylenie prawomocnego mandatu karnego w sytuacji wymienionej w art. 101 § 1 i 1a k.p.w. może wnieść:

- ukarany, jego przedstawiciel ustawowy lub opiekun prawny w terminie 7 dni od uprawomocnienia się mandatu; jest to termin zawity – art. 122 k.p.k. w zw. z art. 38 k.p.w. i przywracany art. 126 k.p.k. w zw. z art. 38 k.p.w.,
- organ, którego funkcjonariusz nałożył mandat, w każdym terminie.

Mandat karny należy uchylić:

- jeżeli został nałożony za zachowanie prawnie obojętne lub które wypełnia ustawowe znamiona przestępstwa, przestępstwa skarbowego czy wykroczenia skarbowego,
- jeżeli został nałożony na osobę, która nie ukończyła 17 lat,

- jeżeli sprawca działał w obronie koniecznej, w granicach stanu wyższej konieczności bądź niepoczytalności.

Wyżej wymienione okoliczności to przeszkody uniemożliwiające ponowne wszczęcia postępowania w sprawie o wykroczenie.

Mandat karny – art. 101 § 1a zdanie pierwsze – należy uchylić, jeżeli grzywnę nałożono wbrew zakazom określonym w art. 96 § 2 k.p.w., tj.:

- za wykroczenie, za które należałoby orzec środek karny, chyba że środek był fakultatywny i funkcjonariusz uznał, że jego orzeczenie wobec sprawcy nie jest konieczne,
- za wykroczenie, które jednocześnie wyczerpuje znamiona przestępstwa,
- za czyn, który wyczerpuje znamiona dwóch wykroczeń, a za jedno z nich nie jest dopuszczalny tryb postępowania mandatowego.

Podstawy uchylenia mandatu wymienione w art. 101 § 1a zdanie pierwsze nie stanowią przeszkody ponownego wszczęcia postępowania.

Nie ma podstaw prawnych do uchylenia prawomocnego mandatu karnego, jeżeli:

- przyjęto błędną kwalifikację czynu,
- nie pouczonego sprawcy o prawie odmowy przyjęcia mandatu,
- organ był nieuprawniony do ścigania danego wykroczenia,
- kwota nałożona mandatem karnym przekracza kwotę z taryfikatora, ale nie narusza górnej granicy grzywny przewidzianej w art. 96 § 1–1b k.p.w.

3.8. Postępowanie w przypadku odmowy przyjęcia mandatu karnego

Zgodnie z art. 99 k.p.w. w razie odmowy przyjęcia mandatu karnego lub nieuiszczenia w wyznaczonym terminie grzywny nałożonej mandatem zaocznym organ, którego funkcjonariusz nałożył grzywnę, występuje do sądu z wnioskiem o ukaranie. We wniosku tym należy zaznaczyć, że obwiniony odmówił przyjęcia mandatu albo nie uiścił grzywny nałożonej mandatem.

3.9. Zasady pobierania i rozliczania bloczków mandatowych

1. Bloczki mandatowe są drukami ściślego zarachowania i są ewidencjonowane.
2. Funkcjonariusz Policji pobiera bloczek mandatowy za pokwitowaniem odbioru od osoby wyznaczonej przez kierownika jednostki Policji.
3. Kwoty pieniężne pobrane w drodze mandatów karnych gotówkowych niezwłocznie należy wpłacić do kasy jednostki Policji. Są one przekazywane na konto Naczelnika Pierwszego Urzędu Skarbowego w Opolu, a w sytuacji wskazanej w art. 96 § 1be k.p.w. na rachunek bankowy Narodowego Funduszu Zdrowia.

4. W przypadku mandatów karnych kredytowanych lub zaocznych policjant po zakończeniu służby przekazuje odcinki „D” właściwemu przełożonemu, który rozlicza go ze służby, zaś odcinek „E” zawsze pozostaje w bloczku, który po wykorzystaniu przeznaczony jest dla dyrektora izby administracji skarbowej.
5. W przypadku utraty bloczka mandatowego należy niezwłocznie powiadomić o tym swojego przełożonego.

3.10. Nałożenie grzywny w postępowaniu mandatowym

Prawidłowe nakładanie mandatów karnych zapobiega składaniu skarg na nieodpowiednie postępowanie funkcjonariuszy organów mandatowych zarówno do właściwych przełożonych w sprawach osobowych, jak i organów nadzoru.

Zgodnie z przepisami k.p.w. oraz rozporządzeń, normującymi postępowanie mandatowe, i z treścią § 83 wytycznych nr 3 Komendanta Głównego Policji, nakładając grzywnę w drodze mandatu karnego, funkcjonariusz Policji powinien:

- 1) ustalić okoliczności zdarzenia tak, aby nie było żadnych wątpliwości co do faktu popełnienia wykroczenia, tożsamości osoby sprawcy i jego winy; w tym celu powinien wylegitymować sprawcę i sprawdzić osobę w KSIP;
- 2) wskazać sprawcy, na czym polegało jego zachowanie niezgodne z prawem, podać kwalifikację prawną czynu;
- 3) umożliwić sprawcy wyjaśnienie motywów i okoliczności czynu oraz uzyskać informację o dochodach, warunkach osobistych, rodzinnych itp.;
- 4) sprawdzić wysokość przewidzianej za dany czyn grzywny w przypadku, gdy wykroczenie jest objęte przepisami rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2003 r. w sprawie wysokości grzywnien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń;
- 5) uzyskać żądanie ścigania od osoby uprawnionej w przypadku wykroczeń ściganych na żądanie; żądanie może być złożone na piśmie albo zgłoszone ustnie do protokołu; jeżeli mandat karny został nałożony na miejscu popełnienia wykroczenia, można ograniczyć się do zapisu w notatniku służbowym;
- 6) poinformować sprawcę czynu o ukaraniu go grzywną w drodze mandatu karnego, podając jego rodzaj, wysokość, wykroczenie zarzucane sprawcy, a w przypadku naruszenia przepisów ruchu drogowego podlegającego ewidencji, o liczbie przypisanych punktów karnych;
- 7) poinformować sprawcę o prawie odmowy przyjęcia mandatu karnego oraz o tym, że w razie odmowy zostanie sporządzony wniosek o ukaranie do sądu albo notatka urzędowa do przełożonego właściwego w sprawach dyscyplinarnych, jeżeli

sprawcę chroni immunitet; po wyrażeniu zgody przez sprawcę wypisać mandat karny;

- 8) pouczyć sprawcę, że może uiścić mandat gotówkowy lub kredytowany w formie bezgotówkowej i o kosztach tej transakcji;
- 9) poinformować sprawcę wykroczenia o obowiązku uiszczenia należności w przypadku nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego kredytowanego w terminie 7 dni od daty przyjęcia mandatu, a w przypadku nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego zaocznego w terminie 14 dni od daty wystawienia mandatu albo doręczenia mandatu oraz o skutkach niezapłacenia w tym terminie;
- 10) wręczyć sprawcy właściwe odcinki mandatu karnego – w przypadku gotówkowego odcinek „C”, zaś kredytowanego odcinki „A”, „B” i „C”, chyba że uiszczony został przez sprawcę bezgotówkowo, to tylko odcinek „C”.

Fakt nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego policjant powinien udokumentować zapisem w notatniku służbowym, zaś w przypadku odmowy powinien sporządzić ponadto notatkę urzędową. Sporządzenie właściwej dokumentacji pozwala na zbadanie w ramach nadzoru służbowego i kontroli instancyjnej przestrzegania wymaganej procedury oraz zasadności nałożenia mandatu karnego. Należy podkreślić, że niezależnie od zachowania się sprawcy wykroczenia postępowanie funkcjonariusza Policji powinno być zawsze kulturalne, stanowcze i konsekwentne.

3.11. Wymogi formalne i merytoryczne wypełniania formularzy mandatu karnego

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2002 r. w sprawie nakładania grzywien w drodze mandatu karnego określa wzór formularza mandatu karnego i sposób nakładania grzywien w drodze mandatu karnego oraz wymogi wypełniania formularzy mandatu karnego w poniżej cytowanych przepisach.

§ 2 [Wzory formularza]

1. Z zastrzeżeniem § 2a formularz, przy wykorzystaniu którego nakłada się grzywnę w drodze mandatu karnego, składa się z 5 odcinków: „A”, „B”, „C”, „D” i „E”, oznaczonych serią i numerem, ułożonych w książkę w postaci bloczka, umieszczonej w zespolonym pakiecie, z zachowaniem ciągłości numeracji. Odcinki „A”, „B”, „C” i „D” są wykonane na papierze samokopiującym.

§ 4 [Mandat karny kredytowany]

1. Funkcjonariusz, nakładając na sprawcę wykroczenia mandat karny kredytowany, po oddzieleniu części A i B od części C–E:

- 1) na odcinku „A” formularza wpisuje wysokość nałożonej grzywny; wysokości grzywny nie wpisuje się, jeżeli sprawca wykroczenia uiszczył ją w formie bezgotówkowej za pomocą karty płatniczej lub innego instrumentu płatniczego;
- 2) na odcinku „C” formularza:
 - a) wpisuje wysokość nałożonej grzywny,
 - b) oznacza rodzaj mandatu oraz wypełnia rubryki dotyczące ukaranego zgodnie z opisem; w razie niemożności stwierdzenia numeru PESEL wpisuje się datę urodzenia ukaranego,
 - c) określa zachowanie stanowiące wykroczenie, czas i miejsce jego popełnienia oraz kwalifikację prawną,
 - d) w przypadku naruszenia przepisów o ruchu drogowym, wpisuje liczbę punktów przewidzianych za to naruszenie na podstawie odrębnych przepisów,
 - e) wpisuje swój numer służbowy, datę nałożenia mandatu oraz składa swój podpis.
2. Sprawca wykroczenia potwierdza przyjęcie mandatu karnego kredytowanego, składając czytelny podpis na odcinku „C” formularza.
3. Sprawca wykroczenia ukarany mandatem karnym kredytowanym otrzymuje odcinki „A”, „B” i „C” formularza. W przypadku gdy grzywna została uiszczona w formie bezgotówkowej za pomocą karty płatniczej lub innego instrumentu płatniczego, sprawca wykroczenia otrzymuje wyłącznie odcinek „C” formularza.

§ 4a [Przesyłka poleconą]

Jeżeli sprawca wykroczenia został pouczoney, zgodnie z § 6, i pisemnie wyraził zgodę na przyjęcie mandatu karnego kredytowanego w określonej wysokości, odcinki „A”, „B” i „C” formularza mogą zostać mu doręczone przesyłką poleconą za zwrotnym poświadczeniem odbioru. W takim przypadku potwierdzeniem przyjęcia mandatu jest załączona do odcinka „D” pisemna zgoda sprawcy wykroczenia na jego przyjęcie wraz ze zwrotnym poświadczeniem doręczenia przesyłki zawierającej mandat. Za datę przyjęcia mandatu przyjmuje się dzień jego doręczenia.

§ 5 [Mandat karny gotówkowy]

1. Funkcjonariusz, nakładając na sprawcę wykroczenia mandat karny uiszczany w gotówce, wpisuje wysokość grzywny na odcinku „C” formularza, a następnie wypełnia ten odcinek zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 2.
2. Sprawca wykroczenia potwierdza przyjęcie mandatu karnego uiszczanego w gotówce, składając czytelny podpis na odcinku „C” formularza.
3. Sprawca wykroczenia ukarany mandatem karnym uiszczanym w gotówce otrzymuje odcinek „C” formularza.

§ 5a [Mandat karny w formie bezgotówkowej]

Jeżeli grzywna nałożona w drodze mandatu karnego, o którym mowa w § 4 ust. 1 albo § 5 ust. 1, została uiszczona przez sprawcę wykroczenia w formie bezgotówkowej za pomocą karty płatniczej lub innego instrumentu płatniczego, funkcjonariusz:

- 1) na odcinku „C” formularza zaznacza także znakiem X pole „płatność kartą lub innym instrumentem płatniczym”;
- 2) do odcinka „D” formularza dołącza potwierdzenie dokonania płatności uzyskane z urzędu do autoryzacji rozliczeń.

§ 6 [Pouczenie sprawcy]

Przed potwierdzeniem przez sprawcę wykroczenia przyjęcia mandatu karnego, o którym mowa w § 4 ust. 2 lub § 5 ust. 2, funkcjonariusz poucza sprawcę wykroczenia o prawie odmowy przyjęcia mandatu karnego i o skutkach prawnych takiej odmowy.

§ 7 [Mandat karny zaoczny]

1. Funkcjonariusz, nakładając na sprawcę wykroczenia mandat karny zaoczny, wypełnia go zgodnie z § 4 ust. 1.
2. Sprawcy wykroczenia ukaranemu mandatem karnym zaocznym pozostawia się odcinki „A”, „B” i „C” formularza albo je doręcza.
3. Mandat karny zaoczny można pozostawić osobie pełnoletniej, która zobowiąże się do przekazania go sprawcy wykroczenia. Osoba ta potwierdza otrzymanie odcinków „A”, „B” i „C”, wpisując swoje imię, nazwisko i adres miejsca zamieszkania na odwrocie odcinka „D” oraz potwierdzając prawdziwość tych danych własnoręcznym podpisem.
4. W razie niemożności doręczenia osobiście sprawcy wykroczenia odcinków formularza mandatu karnego, o których mowa w ust. 2, na drzwiach mieszkania sprawcy wykroczenia lub w miejscu widocznym na nieruchomości lub ruchomości, w tym na pojeździe należącym do sprawcy bądź przez niego użytkowanym, umieszcza się zawiadomienie.
5. Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 4, powinno wskazywać, gdzie i kiedy odcinki mandatu karnego pozostawiono, oraz że należy je odebrać w ciągu 7 dni, wraz z pouczeniem, że odcinki mandatu karnego nieodebrane w terminie uważa się za doręczone.

Literatura

Bafia J., Egierska D., Śmietanka I., *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1980.

Dąbkiewicz K., *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, Wolters Kluwer Polska, 2017.

Dubińska-Donder A., Idzikowski R., Lis-Walewska M., *Wykonywanie czynności w sprawach o wykroczenia*, CSP, Legionowo 2010.

Gensikowski P., *Postępowanie w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, wyd. C.H. BECK, Warszawa 2016.

Grzegorzczak T., *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, Komentarz*, Dom Wydawniczy ABC, 2003.

Grzegorzczak T., Gubiński A., *Prawo wykroczeń*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997.

Kasicki G., Wiśniewski A., *Kodeks wykroczeń z komentarzem*, C.F. Müller Lex Utilis, Warszawa 2002.

Kowalski S., *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, wyd. 1, C.H. BECK, Warszawa 2018.

Lis-Walewska M., Mańko-Czajka A., *Środki oddziaływania wychowawczego stosowane wobec sprawcy wykroczenia*, CSP, Legionowo 2013.

Lis-Walewska M., *Postępowanie mandatowe*, CSP, Legionowo 2001.

Marek A., *Prawo wykroczeń (materialne i procesowe)*, wyd. 6, C.H. BECK, Warszawa 2008.

Staniszewski T., *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz, orzecznictwo*, wyd. „LIBRATA”, Warszawa 1999.

Akty prawne

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2021 r. poz. 457, z późn. zm.).

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2002 r. w sprawie nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 613, z późn. zm.).

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2003 r. w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń (Dz. U. z 2013 r. poz. 1624, z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie właściwości miejscowej naczelnika urzędu skarbowego uprawnionego do poboru należności wynikających z grzywien nałożonych w drodze mandatu karnego (Dz. U. poz. 1977).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 stycznia 2016 r. w sprawie postępowania w zakresie formularzy mandatu karnego, mandatów karnych generowanych przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego, grzywien nakładanych w drodze mandatu karnego oraz podmiotów nabywających odpłatnie formularze mandatu karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1349).

Zarządzenie nr 21 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie niektórych form organizacji i ewidencji czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia (Dz. Urz. KGP poz. 36).

Wytyczne nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie zasad ewidencjonowania, wypełniania oraz przechowywania notatników służbowych (Dz. Urz. KGP z 2019 r. poz. 30).

Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie wykonywania przez Policję niektórych czynności w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców (Dz. Urz. KGP poz. 37).

ISBN 978-83-66957-27-5